

NASTINFO

آسیب‌شناسی انگلیسی‌نویسی مأخذ فارسی در مقالات و چالش‌های آن در بازیابی اطلاعات از پایگاه‌های اطلاعاتی

زهرا اباذری | مهدیه عسکری سرکله | شهرام شهبازی

هدف: آسیب‌شناسی منابع فارسی که به‌صورت انگلیسی نوشته می‌شوند در نظام جستجوی پایگاه‌های اطلاعاتی ایرانی.

روش‌شناسی: با رویکرد ترکیبی از طریق دو روش تحلیل محتوا و پیمایش ۳۰ نشریه علمی پژوهشی از سه حوزه وزارت علوم، وزارت بهداشت و دانشگاه آزاد از سال ۱۳۸۴ تا ۱۳۹۴ که یک شماره از آنها دارای منابع انگلیسی‌نویسی شده بودند انتخاب و با مطالعه طولی و روش‌های آمار توصیفی داده‌های به‌دست آمده تحلیل شد. **یافته‌ها:** اشکال‌های اساسی در زمینه انگلیسی‌نویسی (فینگلیش) در چهار مقوله نام و نام خانوادگی، عنوان مقاله، سال نشر، و عنوان نشریه اتفاق می‌افتد. عمده مشکلات ناشی از اشتباه نوشتن نام و نام خانوادگی، تبدیل کردن سال شمسی به میلادی و ترجمه ناقص عنوان مقالات، و کوتاه‌نوشت عنوان مجلات است.

نتیجه‌گیری: منابع انگلیسی‌نویسی‌شده فارسی سبب افزایش زمان بازیابی، کاهش دقت، نیافتن منبع اطلاعاتی، و کاهش ضریب تأثیر در پایگاه‌های اطلاعاتی ایرانی خواهند شد.

کلیدواژه‌ها

انگلیسی‌نویسی منابع فارسی، فینگلیش، بازیابی اطلاعات، پایگاه‌های اطلاعاتی فارسی زبان،

شبکه استنادی

آسیب‌شناسی انگلیسی‌نویسی مآخذ فارسی در مقالات و چالش‌های آن در بازبازی اطلاعات از پایگاه‌های اطلاعاتی

زهرا اباذری^۱

مهدیه عسکری سرکله^۲

شهرام شهبازی^۳

تاریخ دریافت: ۹۵/۰۲/۱۴

تاریخ پذیرش: ۹۶/۰۲/۰۳

مقدمه

پیشرفت علمی، رمز توسعه همه‌جانبه هر ملتی است و پژوهشگران مسئولیت اساسی در این امر دارند. امروزه، پژوهشگران بهترین راه و معمول‌ترین ابزار برای انتقال یافته‌هایشان را تولید مقاله و انتشار آن در نشریات علمی می‌دانند.

استناد، یکی از عناصر شاخص در نگارش مقاله‌های علمی است و نقش بارزی در تولید و نشر اطلاعات دارد. به عقیده سانديسون^۴ (۱۹۸۹) استنادها فقط مجموعه‌ای از اطلاعات کتاب‌شناختی در پانویس یا در پایان مقاله، و یا داده‌های به‌دست آمده از نمایه‌های استنادی نیست؛ بلکه رابطه مدرک در حال نگارش یا نگارش یافته جدید را با متون دیگر نشان می‌دهد (صابری، محمداسماعیل، و شاه‌شجاعی، ۱۳۸۷). ریگی و روزیو^۵ (۱۹۹۰) معتقدند که وجود یک مدرک در فهرست منابع، نشان‌دهنده شباهت موضوعی یا روش‌شناسی بین مدارک استنادکننده و استنادشونده یا هر نوع پیوند علمی دیگر است و کار تحلیل استنادی بررسی این روابط است (مهرداد و مقصودی دریه، ۱۳۸۵).

یکی از شرایط حضور در جریان علم جهانی، ارائه یافته‌های علمی داخلی کشور به زبان انگلیسی است. به همین دلیل، عده‌ای ترجیح می‌دهند کار خود را به زبان انگلیسی و برای درج در نشریات انگلیسی تهیه و تدوین کنند، اما بخش اعظم

۱. دانشیار گروه علم اطلاعات و دانش‌شناسی، دانشگاه آزاد اسلامی، واحد تهران شمال

abazari391@yahoo.com
۲. کارشناسی ارشد علم اطلاعات و دانش‌شناسی و عضو باشگاه پژوهشگران جوان و نخبگان دانشگاه آزاد اسلامی، واحد تهران شمال (نویسنده مسئول)

mah_aska@yahoo.com
۳. مدرس دانشگاه آزاد اسلامی، واحد بروجرد

shahbaziir8@gmail.com

4. Sandison
5. Rigi & Rozoye

تولیدات علمی کشور که در آنها یافته‌های علمی جدید و ارزنده‌ای نیز می‌توان یافت، به زبان فارسی منتشر می‌شود و نویسندگان آنها نیز اصراری بر زبان انگلیسی ندارند. یکی از راه‌های پیشنهادی برای حضور چنین مقالاتی در روند جهانی علم، حرکتی دوجبهی است (حری، ۱۳۸۹)؛ یعنی مقالات ضمن حفظ ساختار زبان فارسی، به‌گونه‌ای تدوین شوند که قابل مراجعه و استفاده نسبی در مقیاس جهانی باشند. اجرای این راه میانه دارای چهار شرط روشن و تعریف‌شده برای مجلات و مقاله‌های مندرج در آنهاست:

۱. وجود چکیده به زبان انگلیسی
  ۲. حضور کلیدواژه‌ها به زبان انگلیسی
  ۳. تهیه فهرست منابع به زبان انگلیسی
  ۴. حضور افراد شناخته‌شده بین‌المللی در هیأت تحریریه.
- فهرست منابع از بخش‌های مهمی است که خواننده انگلیسی‌زبان از طریق آن به میزان اشراف مؤلف به منابع، آگاهی از آثار جدید، ربط موضوعی آثار، و گستره کار پی می‌برد. بنابراین، برگردان منابع به زبان انگلیسی بخشی مهم از ایجاد شرایط حضور در جریان علم جهانی است. به‌ویژه اینکه در نمایه‌های استنادی، موضوع درست خود را می‌یابد. منابع مقالات فارسی معمولاً یا؛ زبان فارسی است یا تلفیقی از زبان فارسی و زبان انگلیسی (یا سایر زبان‌های اروپایی). منابع به زبان‌های اروپایی طبعاً به همان شکل ظاهر می‌شوند، اما در زبان فارسی باید ترجمه و شاید آوانگاری شوند. این نوع فهرست پس از فهرست منابع معمول در انتهای مقاله درج می‌شود؛ و البته برخی نیز محل مناسب آن را در پایان چکیده انگلیسی می‌دانند؛ تا بخش انگلیسی بتواند استقلال خاص خود را حفظ کند (حری، ۱۳۸۹).

اما مشکلی که در این روند وجود دارد، توجه بیشتر پایگاه‌ها به نشریات انگلیسی زبان است. به‌طوری که مقاله‌های سایر زبان‌ها بدون ارزیابی کیفی و محتوایی از دایره داوری خارج می‌شوند (تستا، ۲۰۰۸). در این خصوص، پایگاه‌های استنادی فقط بخش‌های خاصی از مقاله‌ها مانند چکیده‌های تمام‌نما به زبان انگلیسی، عناوین مقاله‌ها به زبان انگلیسی، و فهرست منابع به انگلیسی را در ارزیابی مد نظر قرار می‌دهند (ریزان، ۱۳۸۸). این کار سبب شده است تا مجلات ایرانی برای اینکه مورد توجه پایگاه استنادی معتبری مثل آی‌اس‌آی قرار گیرند، عنوان و چکیده را علاوه بر زبان فارسی به زبان انگلیسی و منابع فارسی مورد استفاده را نیز به‌صورت فینگلیش (فارسی انگلیسی) برگردانند. در فینگلیش کردن، نام و نام خانوادگی به

1. Testa

لاتین آوانویسی، عنوان منبع به لاتین ترجمه، و سال شمسی به سال میلادی تبدیل می‌شود. این تبدیل‌ها گرچه در ظاهر راه‌حل مناسبی به نظر می‌آید، اما مشکل اصلی از جایی آغاز می‌شود که این مقالات در پایگاه‌های ایرانی نیز نمایه می‌شوند.

در ایران، نمایه‌اندازی مانند پایگاه استنادی علوم جهان اسلام^۱، پایگاه اطلاعات علمی وابسته به جهاد دانشگاهی (SID)^۲ و پایگاه اطلاعاتی تدوین‌شده در پژوهشگاه علوم و فناوری اطلاعات ایران (ایرانداک) وجود دارند که منابع غیرفارسی در آنها درج نمی‌شود و غیر از مقاله‌نشریه سایر منابع براساس سیاست‌گذاری نمایه‌سازی پایگاه اطلاعاتی حذف می‌شود. در نتیجه، منابع فارسی که به زبان انگلیسی برگردانده شده است وارد سیستم نمی‌شود؛ با این فرض که اینها به زبان فارسی نیستند. به این ترتیب، ضربه سنگینی بر پیکره نظام استنادی و شبکه ارجاعی مقاله‌ها و آثار نویسندگانی که در این نشریات مقاله منتشر می‌کنند فرود می‌آید. با این کار، حتی در محاسبه "ضریب تأثیر" این نشریات در سطح ملی نیز اختلال ایجاد می‌شود (نوروزی، ۱۳۹۳). اگر پایگاه‌های اطلاعاتی فارسی بخواهند سیاست ورود اطلاعات منابع انگلیسی را پیش بگیرند، نظام ارجاعی و استنادی شبکه‌ها با مشکل مواجه می‌شود و این کار در درازمدت به زیان زبان فارسی و منابع فارسی خواهد بود. زیرا نویسندگان هنگام استناد به منابع فارسی، مطابق میل و سلیقه خود آنها را ترجمه می‌کنند و هرج‌ومرج در پایگاه‌های اطلاعاتی موجود بیشتر خواهد شد (نوروزی، ۱۳۹۳)؛ به‌گونه‌ای که در موقع فینگلیش کردن غلط‌املائی و اشتباهات ترجمه سبب تحریف ضریب تأثیر یا ارزیابی غیرقابل اعتماد می‌شود (تسکین و آل، ۲۰۱۳).

انگلیسی‌نویسی منابع فارسی علاوه بر تحریف و تخریب ضریب تأثیر شبکه استنادی و ارجاعی، تضعیف شبکه جستجو و بازیابی را نیز به دنبال دارد (جانقربانی، ۱۳۸۴). به این ترتیب که یکی از راهبردهای جستجو، دنبال کردن دستی و ساده منابعی است که در پژوهش‌ها با موضوعات مشابه به آنها استناد شده است. امروزه با پیشرفت فناوری، بسیاری از پایگاه‌های اطلاعاتی راهبرد جستجوی نمایه استنادی را پیش روی پژوهشگران قرار داده‌اند (خسروی و فتاحی، ۱۳۸۹). در جستجوی استنادی عنوان منبع، نویسنده، سال، عنوان مقاله/ کتاب مورد استفاده قرار می‌گیرد (جکسو، ۲۰۰۴). در هنگام جستجو در نمایه استنادی، استنادکننده با مجموعه‌ای از مقالات استنادشده و استنادکننده روبه‌رو می‌شود که دامنه جستجو را به راحتی افزایش می‌دهد. به تعبیری دیگر، هر مقاله در منابع خود به تعدادی مقاله دیگر استناد کرده است و با مراجعه به هرکدام از مقالات استنادشونده در مقاله جاری استفاده‌کننده، به

1. ISC
2. SID
3. Taskin & Al
4. Jacso

سیاهه جدیدی از استنادهای دیگر دست می‌یابد که این خود چرخه گسترده‌ای از مقالات مرتبط را تشکیل می‌دهد (آقاجانلو، ۱۳۸۷). با توجه به این واقعیت که منابع استنادکننده و استنادشده به یکدیگر مرتبط هستند گارفیلد معتقد است جستجوی استنادی نشانگر قدرت نمایه استنادی است (میککی^۱، ۲۰۰۹).

حال می‌توان گفت در این دو راهبرد برای جستجوی استنادی، یعنی هم در شیوه دستی دنبال کردن استنادهای منابع و هم در جستجوی پایگاه‌های استنادی، منابعی که به آنها استنادشده نقشی مهم دارند. به‌همین دلیل، انگلیسی‌نویسی این منابع می‌تواند جستجو و بازیابی در پایگاه‌های استنادی ایرانی را با مشکل مواجه سازد. این امر زمانی آسیب جدی‌تری خواهد زد که در روند انگلیسی‌نویسی خطایی رخ دهد. از آنجا که در جستجو دقت و جامعیت و سرعت در دسترسی به منابع بسیار حائز اهمیت است، انگلیسی‌نویسی منابع فارسی و بروز اشتباهات آن می‌تواند به این سه مقوله آسیب بزند. به‌همین دلیل، این مقاله با رویکرد کیفی به آسیب‌شناسی استادهای فینگلیش در پایگاه‌های اطلاعاتی ایرانی پرداخت و در این راستا پرسش‌های زیر مطرح شد:

۱. اشکال‌های مربوط به انگلیسی‌نویسی منابع مقالات کدامند؟
۲. بازیابی منابعی که در انگلیسی‌نویسی اشکال دارند چگونه است؟
۳. وضعیت اشکال‌های انگلیسی‌نویسی در مجلات وزارت علوم، وزارت بهداشت و دانشگاه آزاد و بازیابی اشکال‌ها در پایگاه اطلاعاتی ایرانی چگونه است؟

روش‌شناسی

جامعه آماری شامل کلیه مجلات علمی پژوهشی کشور به زبان فارسی بود که از ساختار انگلیسی‌نویسی شده برای ارائه منابع خود بهره گرفته بودند. این مجلات در سه نهاد وزارت علوم، تحقیقات و فناوری، وزارت بهداشت، درمان و آموزش پزشکی، و دانشگاه آزاد اسلامی منتشر می‌شود. نمونه آماری، هدف‌مند و به‌صورت سهمیه‌ای انتخاب شد. نمونه‌های انتخاب‌شده براساس ملاک منابع انگلیسی‌نویسی شده بود. انتخاب نمونه‌ها تا زمانی ادامه پیدا کرد که عناصر اصلی اطلاعات به حد اشباع رسید و اطلاعات جدید دیگری به پژوهش اضافه نکرد. بنابراین، از هر حوزه ۱۰ نشریه و در مجموع ۳۰ نشریه و از هر کدام یک شماره در نظر گرفته شد. برای انتخاب شماره مجلات سعی شد اولین شماره‌های انگلیسی‌نویسی شده در نظر گرفته شوند، چون احتمال می‌رفت که بروز اشکال در آنها بیشتر باشد و دست یافتن به تنوع اشکال‌ها

1. Mikki

اهمیت داشت. بازه زمانی پژوهش از ۱۳۸۴ تا ۱۳۹۴ بود و در نهایت ۵۲۲ منبع انگلیسی نویسی شده در پایگاه SID و magiran بررسی شد.

جدول ۱. عنوان مجلات نمونه آماری پژوهش

ردیف	دوره و شماره	وزارت بهداشت درمان و آموزش پزشکی	دوره و شماره	وزارت علوم، تحقیقات و فناوری	دوره و شماره	دانشگاه آزاد اسلامی
۱	(۱)۳	مدیریت سلامت	(۲۲)۸	مهندسی صنایع	(۱)۴۳	اکوسیستم‌های طبیعی ایران
۲	(۱۵)۴	مدیریت اطلاعات سلامت	(۲)۴	تازه‌های علوم شناختی	(۲)۱۵	اکوفیزیولوژی گیاهان زراعی
۳	(۱)۶	نشریه ایرانی آموزش در علوم پزشکی	(۱)۹	پژوهشنامه مدیریت اجرایی	(۵)۳	بوم‌شناسی گیاهان زراعی
۴	(۲)۲	نشریه آموزش پرستاری	(۱)۲	نشریه دانش حسابداری	(۲۰)۶	تولید گیاهان زراعی در شرایط تنش‌های محیطی
۵	۲۱	پیابورد سلامت	(۳)۳	بررسی‌های حسابداری و حسابرسی	(۱)۲۲	دانش‌شناسی
۶	(۵)۲	نشریه تخصصی اپیدمیولوژی ایران	(۱)۴	مطالعات شهری	(۱۲)۳	نشریه زن و جامعه
۷	(۸)۴	نشریه پرستاری ایران	(۵۰)۲۰	پژوهش و برنامه‌ریزی در آموزش عالی	(۱)۱۴	تحقیقات اقتصاد کشاورزی
۸	(۳)۳	نشریه دانشگاه علوم پزشکی گیلان	(۶۸)۱۷	مطالعات روانشناسی ورزشی	(۱۱)۴	فناوری اطلاعات و ارتباطات در علوم تربیتی
۹	(۴)۱	نشریه علمی دانشگاه علوم پزشکی کردستان	(۲)۱۶	روانشناسی بالینی	(۱)۴	تحقیقات حشره‌شناسی
۱۰	(۱۲)	نشریه علمی دانشگاه علوم پزشکی و خدمات بهداشتی- درمانی همدان	(۲)۱۶	تحقیقات مهندسی کشاورزی	(۲)۷	مدیریت صنعتی دانشگاه آزاد سندج

پژوهش حاضر با رویکرد ترکیبی و با انتخاب راهبرد متوالی (کیفی به کمی) اجرا شد. به این صورت که با مطالعه کیفی و استفاده از روش تحلیل محتوا آغاز و در ادامه از روش‌های کمی (توصیفی از مطالعات طولی) برای گزارش یافته‌ها استفاده شد. تحلیل محتوا روش‌های گوناگونی دارد که یکی از آنها تحلیل عام است (فلیک، ۱۳۹۲). تحلیل عام، مکمل سایر روش‌های تحلیلی است و رویکردی عمل‌گرایانه دارد. هدف این روش دستیابی به نمایی کلی از دامنه موضوعی متنی است که باید مورد تحلیل قرار گیرد. مراحل این روش به صورت خلاصه عبارت‌اند از: مطالعه متن مورد نظر و یادداشت کردن کلیدواژه‌ها. این مرحله در بررسی مقالات در قسمت استخراج مؤلفه‌های اشکال انجام شد که در جدول ۲ آمده است.

جدول ۲. اشکال‌های چهار مؤلفه اصلی

مؤلفه‌های اشکال‌ها	موارد	مؤلفه‌های اشکال‌ها	موارد
<ul style="list-style-type: none"> - آوانویسی قسمتی از عنوان یا همه آن - ترجمه اشتباه از لحاظ املائی و گرامری - ترجمه ناقص 	عنوان مقاله	<ul style="list-style-type: none"> - چند شکل بودن حرف فارسی و یک شکل نوشتن آنها در لاتین - دو حرف‌نویسی لاتین برای نشان دادن یک حرف - اشتباه نوشتن 	نام و نام خانوادگی نویسنده، نویسنده همکار، و مترجم
<ul style="list-style-type: none"> - استفاده از کلمات مترادف برای کلمات عنوان - ترجمه اشتباه - آوانویسی‌شده - ترجمه ناقص - محدود یا گسترده بودن معانی برخی کلمات - یک‌دست ترجمه‌نشده - اختصارنویسی 	عنوان ترجمه	<ul style="list-style-type: none"> - اشتباه تبدیل کردن سال شمسی به میلادی - نوشتن سال شمسی 	سال

سیاهه‌ای از مؤلفه‌های مورد بررسی تهیه شد که از نظر صحت و درستی مؤلفه‌های ذکرشده به تأیید استادان گروه علم اطلاعات و دانش‌شناسی رسید. در مرحله بعد، مؤلفه‌های به‌دست‌آمده در هر مقاله در قالب چهار مفهوم (نام و نام خانوادگی، عنوان مقاله، عنوان نشریه، و سال نشر) بررسی شد. برای بررسی وضعیت بازیابی اشکال‌ها در چهار مفهوم فوق، چهار حالت در نظر گرفته شد: بازیابی (یعنی منبع مورد نظر در منابع بازیابی شده وجود داشت)، غیرقابل بازیابی (منبع مورد نظر در منابع بازیابی شده وجود نداشت)، بازیابی تصفیه‌نشده (منابع زیادی بازیابی شده بودند که برای رسیدن به منبع مورد نظر باید نتایج محدود می‌شد و بررسی مجدد صورت می‌گرفت)، و بازیابی نتایج غیرمرتبط (هیچ‌کدام از منابع بازیابی شده منبع مورد نظر ما نبودند). با توجه به اینکه عمده اشکال‌ها در پایگاه‌های اطلاعاتی SID و magiran بازیابی نمی‌شد، تصمیم بر آن شد که این دو پایگاه به‌عنوان یک پایگاه اطلاعاتی در نظر گرفته شوند و نتیجه بازیابی به‌ترتیب اولویت در چهار حالت بالا بررسی شوند. به‌طور مثال، اگر اشکالی در پایگاه اطلاعاتی magiran غیرقابل بازیابی و در پایگاه SID قابل بازیابی بود، آن مقاله قابل بازیابی در نظر گرفته شد. در بخش کمی با استفاده از روش توصیفی، مطالعه طولی مجموعه مقالات سه گروه از فصلنامه‌های مختلف از وزارت علوم، وزارت بهداشت، و دانشگاه آزاد از

سال ۱۳۸۴ تا ۱۳۹۴ با استفاده از آمار توصیفی انجام شده است.

یافته‌ها

• برگردان اسامی افراد

پژوهشگر در مورد نام و نام خانوادگی پدیدآوران یک اثر (نویسندگان، مترجم، و...) باید به آوانویسی آنها بپردازد. روش درست آن است که از اسامی مستند مشاهیر و مؤلفان یا از منبع اصلی برای نوشتن نام نویسنده به لاتین استفاده کند، اما بعضی از مقالات فارسی فاقد اسامی نویسندگان به زبان لاتینی هستند. از طرفی، پژوهشگران یا تمایلی به استفاده از اسامی مستند مشاهیر و مؤلفان ندارند یا این منبع در دسترس آنها نیست. در نتیجه، پژوهشگر خود به آوانویسی می‌پردازد و این آوانویسی توسط پژوهشگران مختلف به شکل‌های مختلف صورت می‌گیرد و برای هر نویسنده فایل‌های مختلفی از یک استناد در پایگاه اطلاعاتی ساخته می‌شود. اشتباهات مربوط به نام و نام خانوادگی را می‌توان در سه دسته قرار داد:

- چند شکل بودن بعضی از حروف فارسی و یک شکل نوشته شدن آنها در

انگلیسی

بعضی از حروف فارسی در تبدیل شدن به لاتین به یک شکل نوشته می‌شوند. مثلاً "ت" و "ط" به صورت t نوشته می‌شود. "تهرانی" و "تهرانی" هر دو به صورت Tehrani و "غدیری" و "قدیری" هر دو به صورت Ghadiri نوشته می‌شود.

- دو حرف نوشتن لاتینی برای نشان دادن یک حرف فارسی

در بعضی مواقع، برای نشان دادن یک حرف فارسی در لاتین باید از دو حرف لاتین استفاده شود. مثلاً برای نوشتن "ق" از gh استفاده می‌شود. در برخی موارد این اصول توسط نویسندگان رعایت نشده بود. مثلاً قاسمی به صورت Gasemi نوشته شده بود.

- غلط املائی

در این مقوله، مواردی که اشتباه آشکار داشتند در نظر گرفته شده است. مثلاً "نوروزی چاکلی" به صورت Nowrozi Chalky یا "نظری" به صورت Nozari نوشته شده بود.

اکنون، این منابع فارسی انگلیسی نویسی شده، در مقاله‌ای مورد توجه پژوهشگری قرار گرفته است. این پژوهشگر برای داشتن متن کامل آن شروع به جستجوی این منبع با توجه به نام خانوادگی نویسنده می‌کند. اگر پژوهشگر در پایگاه اطلاعاتی نام خانوادگی "تهرانی" را جستجو کند، فقط اسامی "تهرانی" بازیابی می‌شود و منبع

اصلی که با نام خانوادگی "تهرانی" بوده بازیابی نمی‌شود. در واقع، نتیجه جستجو، بازیابی نتایج غیرمرتبط خواهد بود. بنابراین، پژوهشگر مجبور است برای بازیابی با هر دو نام تهرانی و طهران‌ی جستجو کند و با توجه به اینکه اسم کوچک آن مختصر نوشته شده باید فایل‌های بیشتری را بررسی کند تا به این مقاله برسد. همچنین، ممکن است پژوهشگر نداند که تهرانی با "ط" هم نوشته می‌شود و اصلاً به شکل طهران‌ی را جستجو نکند و این منبع را از این طریق نیابد. در مؤلفه "دو حرف نوشتن لاتین برای نشان دادن یک حرف فارسی" در مثال "دهقانی" نتایجی غیرمرتبط بازیابی می‌شود. در مثال Ghasemi ابتدا نتایج غیرمرتبط بازیابی می‌شود. در زیرمؤلفه "غلط نوشتن انگلیسی‌نویسی" نتایجی بازیابی نمی‌شود یا نتایج، غیرمرتبط خواهد بود.

• برگردان سال نشر یا تاریخ چاپ

در این مقوله، پژوهشگر باید سال شمسی را به میلادی تبدیل کند. این تبدیل در صورتی به درستی شکل می‌گیرد که روز، ماه و فصل انتشار هم در نظر گرفته شود. در غیر این صورت، تبدیل سال به اشتباه صورت می‌گیرد.

- اشتباه تبدیل کردن سال شمسی به میلادی

این اشتباه نوشتن بیشتر به فصل زمستان مربوط می‌شود. چون آغاز سال میلادی در فصل زمستان و آغاز سال شمسی در فصل بهار است. این موضوع سبب می‌شود که سال نشر به صورت دقیق در منابع ارائه نشود. در پژوهش حاضر، در بسیاری از موارد، روز و ماه انتشار نشریه در دسترس نبود اما این موارد به عنوان اشکال در نظر گرفته نشد. در مقابل، سال‌هایی که به طور آشکار و با اختلاف چندین سال اشتباه نوشته شده بودند مد نظر قرار گرفت. مثلاً سال ۱۳۹۱ نوشته شده بود ۲۰۰۷!

- تبدیل نکردن سال شمسی به میلادی

وقتی منابع فارسی مقاله‌ها به صورت انگلیسی نوشته می‌شود، اگر سال آنها به شکل شمسی نوشته شود درست نیست.

در هنگام جستجوی منابع فارسی - انگلیسی‌نویسی شده در پایگاه‌های اطلاعاتی ایرانی، باید سال میلادی به شمسی تبدیل شود. اگر تبدیل سال اشتباه انجام شده باشد، وقتی پژوهشگر برای بازیابی از آن سال استفاده می‌کند، نتایج غیرمرتبط بازیابی می‌شود و پژوهشگر آن منبع را در آن سال نمی‌یابد. در مورد منابعی که سال شمسی آنها به میلادی تبدیل نشده، هرچند از لحاظ علمی درست نیست، اما در بازیابی مشکلی ایجاد نمی‌کند.

• برگردان عنوان مقاله

در این قسمت، پژوهشگر باید عنوان مقاله را ترجمه کند و برای این کار باید به اصل منبع مراجعه شود. در مواقعی که امکان مراجعه به اصل منبع نیست، یا در اصل منبع عنوان لاتین آن وجود ندارد پژوهشگر هر طور که مایل است آن را ترجمه می‌کند یا به علت تسلط نداشتن به زبان انگلیسی از مترجم موتورهای جستجو یا از نرم‌افزارهای مترجم برای ترجمه کمک می‌گیرد که هر دوی اینها فاقد کیفیت کافی هستند (سیگل^۱، ۲۰۱۳). همچنین، گاه پژوهشگر از مترجمان برای ترجمه کمک می‌گیرد که آنها نیز به‌طور تخصصی ترجمه نمی‌کنند. به این ترتیب، عمده این ترجمه‌ها به‌درستی و تخصصی صورت نمی‌گیرد. عنوان یک منبع اطلاعاتی توسط پژوهشگران مختلف به‌صورت‌های مختلف ترجمه و در پایگاه استنادی و غیراستنادی نمایه می‌شود. از سوی دیگر، با توجه به اینکه یک واژه انگلیسی دارای معانی متفاوتی در زبان فارسی است تفاوت‌های زیادی در ترجمه ایجاد می‌شود.

- قسمتی از عنوان مقاله ترجمه و قسمتی از آن آوانویسی شده یا تمام آن آوانویسی شده است

نویسنده در انگلیسی نویسی منابع فارسی، قسمتی از عنوان را ترجمه کرده و قسمتی را به فرض اینکه اسم بوده به‌صورت آوانویسی نوشته است. مثلاً "مطالعه سرمایه اجتماعی در کتابخانه ملی" را به‌صورت study of social capital in ketabkhane meli نوشته شده است. در مثالی دیگر، تمام عنوان آوانویسی شده است: Arzyabiye Rahborde Modireyate Danesh Barkarkardhaye Modireyate Manabe Ensani Dar Ketabkhanehaye Daneshgahi Va Moasesate Amouzeshe Ali Baestefade Az Rouykarde BSC

- اشکال املائی و دستوری

اشکال‌های املائی شامل غلط املائی، شکستگی حروف، بزرگ نوشتن بعضی از حروف است که سبب ترجمه‌های غلط و بی‌معنی می‌شود (گالینسکوا، گیوسو، مسچریاکووا، و شماتووا^۲، ۲۰۱۴). در کنار آن داشتن اشکال‌های دستوری ممکن است سبب تغییر معنی و مفهوم عنوان مقاله شود. به‌طور مثال، عنوان فارسی و لاتینی درست مقاله‌ای عبارت است از: مدل‌یابی نقش اخلاق در موفقیت سیستم‌های مدیریت دانش Modeling The Role Of Ethics In The Success Of Knowledge Management Systems. اما در عنوان نادرست زیر به‌دلیل تغییر جایگاه اسم و صفت و نگارش ناصحیح حرف اضافه و جابه‌جایی کلمات تغییر معنی و بهتر بگوییم بی‌معنی بودن آن حاصل شده است:

1. Siegel
2. Galinskaya, Gusev, Mescheryakova, & Shmatova

Model Finding On The Role Of Ethics Of Knowledge Management System Success

مدل پیدا کردن بر روی نقش اخلاق سیستم‌های مدیریت دانش موفقیت.

- ترجمه ناقص

در این مؤلفه، عنوان مقاله به صورت کامل ترجمه نشده است. گاهی نصف عنوان ترجمه نشده که ترجمه آن یک موضوع کلی را می‌رساند. همچنین، بیشتر مواقع جامعه آماری و سال پژوهش در آخر عنوان ترجمه نشده است. به طور مثال، عنوان مقاله فارسی "کیفیت زندگی و عوامل مرتبط با آن در بیماران سرطانی تحت شیمی درمانی بیمارستان انکولوژی دانشگاه علوم پزشکی تهران ۱۳۸۲" بوده، ولی در انگلیسی نیمی از عنوان اصلی ترجمه نشده است: *quality of life and related factor in: cancer patients*. مثالی دیگر، عنوان مقاله فارسی "میزان شیوع اختلال کمبود توجه و بیش‌فعالی در کودکان دبیرستانی شیراز" است که به انگلیسی چنین ترجمه شده است:

Pervallence rate of attention deficit pervactivity dis

عنوان منبع اطلاعاتی می‌تواند در انتخاب کلیدواژه‌های جستجو به پژوهشگران کمک کند. در مواردی که عنوان آوانویسی می‌شود نیاز به ترجمه ندارد و فقط آن را به فارسی آوانویسی می‌کنیم و جستجو را انجام می‌دهیم؛ هرچند این مقوله در بازیابی مشکلی ایجاد نمی‌کند، اما از لحاظ علمی درست نیست و شکل زیبایی ندارد. هنگامی که عنوان به لحاظ دستوری اشتباه ترجمه شده باشد، سبب بازیابی نشدن یا بازیابی نتایج غیرمرتبط و نتایج تصفیه‌نشده می‌شود.

در ترجمه ناقص، در بیشتر موارد اصل مدرک بازیابی می‌شود، اما در مواردی که اصل موضوع ترجمه نشده باشد بازیابی غیرمرتبط یا تصفیه‌نشده را به دنبال دارد.

• برگردان عنوان نشریه

در این قسمت پژوهشگر نباید عنوان نشریه را خود ترجمه کند؛ بلکه باید با مراجعه به صفحه اصلی در سایت نشریه یا مراجعه به پایگاه نشریاتی مثل *magiran* عنوان لاتین آن نشریه به شکل درست نگارش شود. اگر اشتباهی در این حیطه صورت گیرد، آن نشریه امتیاز یکی از استنادهای خود را از دست می‌دهد. اشکال‌هایی که در این زمینه رخ می‌دهد عبارت‌اند از:

- استفاده از کلمات مترادف برای برگردان عنوان نشریه

مثلاً فصلنامه "مدیریت سلامت" را *Health Management* ترجمه کرده‌اند اما در سایت نشریه *Health Administration* به کار رفته است. این مشکلات برای مجلاتی که

عنوان آنها نزدیک به هم است، بیشتر مطرح است و سبب اشکال اساسی در شبکه ارجاعی و استنادی و تحریف در ضریب تأثیر آن می‌شود.

- آوانویسی عنوان نشریه

عنوان نشریه حتماً باید ترجمه شود، اما در برخی منابع، عنوان نشریه آوانویسی لاتین شده است. به طور مثال، عنوان نشریه "روانشناسی بالینی" بوده که به صورت Ravanshenasi balini نوشته شده است.

- عنوان به صورت اشتباه ترجمه شده

در بررسی منابع انگلیسی‌نویسی شده مواردی یافت شد که به نظر می‌رسید اشتباه ترجمه شده باشند، اما پس از بررسی بیشتر مشخص شد که این عناوین، عنوان قدیم نشریه بوده‌اند. بنابراین، سعی شد عنوان مجلات انگلیسی‌نویسی شده به طور کامل بررسی شود و عناوین قدیم و جدید آنها در نظر گرفته شود. عنوان نشریه‌ای Journal of Guilan University of Medical Sciences بوده که در انگلیسی‌نویسی به اشتباه نشریه دانشگاه علوم پزشکی همدان Journal of Hamadan University of Medical Sciences ترجمه شده است. هر دو عنوان نشریه نیز در حقیقت وجود خارجی دارند. در مثالی دیگر، عنوان انگلیسی‌نویسی شده نشریه‌ای Journal of Crop Sciences (علوم زراعی ایران) آمده در حالی که عنوان درست آن Iran Journal of Crop Sciences (علوم گیاهان زارعی ایران) است. هر دو عنوان فصلنامه نیز وجود دارد.

- ترجمه ناقص عنوان

از آنجا که عنوان فصلنامه‌های تخصصی از لحاظ واژگان به کار رفته در آنها و مفهوم به یکدیگر نزدیک است، ترجمه ناقص آنها ممکن است پژوهشگر را به عنوان نشریه دیگر متمایل کند. برای مثال، Journal of Planning in Higher Education ترجمه ناقص نشریه‌ای است که عنوان اصلی و درست آن Journal of Research Planning in Higher Education (پژوهش و برنامه‌ریزی در آموزش عالی) است.

- گسترده بودن معانی

یک واژه انگلیسی می‌تواند ترجمه‌های متفاوتی در فارسی داشته باشد. به طور مثال، سه نشریه "پژوهشنامه اقتصادی"، "تحقیقات اقتصادی"، و "پژوهش‌های اقتصادی ایران" هر سه در سایت خود Economics Research ترجمه شده‌اند. در هنگام انگلیسی‌نویسی، عنوان این سه نشریه عیناً مثل هم نوشته می‌شود. در مثالی دیگر، نشریه "طب جنوب" که در سایت خود و در انگلیسی‌نویسی به صورت Iranian South Medical Journal ترجمه شده است؛ این عنوان به صورت "نشریه پزشکی جنوب" نیز

ترجمه می‌شود.

- یک‌دست ترجمه نشده

برای مثال، عنوان نشریه دانشگاه علوم پزشکی مازندران (Journal of Mazandaran University of Medical Science) گاهی به صورت Journal Of Medical Science Of Mazandaran University ترجمه شده است.

- اختصارنویسی

از آنجا که پایگاه‌های ایرانی قابلیت بازیابی اختصار نشریه‌ها را ندارند، نشریه‌هایی که اختصارنویسی شده باشند، بازیابی نمی‌شوند. البته در magiran در حد کلمات مختصر و کلی مثل med. که مربوط به مجلات حیطه پزشکی است قابل بازیابی است. به‌طور مثال، "فصلنامه علوم کشاورزی ایران" (Iranian Journal of Agriculture Science) به صورت J of Agri Sci نوشته شده است.

زمانی که می‌خواهیم در منابع انگلیسی‌نویسی شده، عنوان نشریه‌ای را در پایگاه‌های اطلاعاتی ایرانی جستجو کنیم، ابتدا باید آن را ترجمه کنیم. از آنجا که در عنوان نشریه، مانند عنوان مقاله، چون لغات انگلیسی معانی مختلفی دارند، مجبوریم کلمات زیادی را برای جستجو انتخاب و نیز نتایج بازیابی شده زیادی را بررسی کنیم. در مجموع می‌توان گفت، از نظر به‌کار بردن "واژه‌های مترادف" واژه‌های انگلیسی‌نویسی شده عنوان نشریه چون مترادف واژه‌های عنوان اصلی نشریه هستند پژوهشگر در بازیابی دچار مشکل نمی‌شود و قابل بازیابی است. از نظر عناوین "انگلیسی‌نویسی شده" نیز عنوان به همان صورت به فارسی برگردانده می‌شود و به‌خوبی قابل بازیابی است، اما ممکن است از لحاظ علمی شکل درستی نداشته باشد. اما هنگامی که عنوان "اشتباه ترجمه شده" باشد در بیشتر موارد، غیرقابل بازیابی است و در موارد اندکی هم نتایج غیرمرتبط یا تصفیه‌نشده بازیابی می‌شود. در زیر مؤلفه "ترجمه ناقص" در اغلب موارد اصل منبع بازیابی می‌شود، اما در موارد اندکی نتایج تصفیه‌نشده را نیز به‌دنبال دارد. در زیر مؤلفه "گسترده بودن معانی" در بیشتر موارد، غیرقابل بازیابی است و در مواردی هم (مثل "طب جنوب") نتایج تصفیه‌نشده به‌همراه داشته است. در مثال "تحقیقات اقتصادی" باید نتایج بازیابی شده را دوباره و با دقت بررسی می‌کردیم تا به اصل منبع برسیم.

جدول ۳. اشکال‌های فصلنامه‌های وزارت علوم، تحقیقات و فناوری

مورد	فراوانی	مؤلفه‌های نوع اشکال‌ها	فراوانی	نتیجه جستجو	فراوانی
نام و نام خانوادگی	۱۵	چند شکل بودن حرف فارسی و یک شکل نوشتن آنها در لاتین	۲	قابل بازیابی	۱
			دو حرف نوشتن لاتین برای نشان دادن یک حرف فارسی	۷	غیرقابل بازیابی
		اشتباه نوشتن		۶	بازیابی نتایج غیرمرتبط
			اشتباه نوشتن	۶	بازیابی تصفیه نشده
سال	اشتباه تبدیل کردن سال شمسی به میلادی	۸		قابل بازیابی	۱۰
		۱۰	غیرقابل بازیابی	-	
	نوشتن سال شمسی	۱۰	بازیابی نتایج غیرمرتبط	۸	
		-	بازیابی تصفیه نشده	-	
عنوان مقاله	۷	قسمتی یا همه عنوان آوانویسی شده است	-	قابل بازیابی	۵
			اشتباه ترجمه شده از لحاظ املائی و گرامری	۲	غیرقابل بازیابی
		ترجمه ناقص		۵	بازیابی نتایج غیرمرتبط
			ترجمه ناقص	۵	بازیابی تصفیه نشده
عنوان نشریه	استفاده از کلمات مترادف کلمات عنوان	۳		قابل بازیابی	۲۱
		۹	غیرقابل بازیابی	۴۶	
	آوانویسی	۱۵	بازیابی نتایج غیرمرتبط	۱	
	ترجمه ناقص	۶	بازیابی نتایج غیرمرتبط	۱	
	محدود یا گسترده بودن معانی بعضی کلمات	۱۵	بازیابی نتایج غیرمرتبط	۱	
	یک دست ترجمه نشده است	۲	بازیابی تصفیه نشده	۹	
	اختصارنویسی	۲۷	بازیابی تصفیه نشده	۹	
مجموع	۱۹۸	جمع کل	۱۱۷	-	-

همان‌طور که جدول ۳ نشان می‌دهد در بررسی منابع انگلیسی‌نویسی شده نشریه‌های علمی پژوهشی وزارت علوم و تحقیقات و فناوری، در مؤلفه اصلی نام خانوادگی ۱۵ مورد اشکال وجود داشت: ۷ مورد مربوط به "دو حرف نوشتن لاتین برای نشان دادن یک حرف فارسی"، ۶ مورد مربوط به "غلط املائی"، و ۲ مورد "چندشکل بودن حرف فارسی و یک شکل نوشتن آنها در لاتین". وقتی این اشتباهات را در پایگاه اطلاعاتی SID یا magiran جستجو کردیم ۱۰ مورد اطلاعات، "غیرقابل

بازیابی "بود" قابل بازیابی "و" بازیابی تصفیه‌نشده" با یک مورد در مرتبه بعدی قرار داشت.

در مؤلفه مربوط به سال، ۱۸ مورد اشتباه یافت شد. در ۱۰ مورد سال شمسی به صورت نادرست به میلادی تبدیل شده بود و ۸ مورد سال شمسی بدون تبدیل به سال میلادی درج شده بود. در بررسی این اشتباهات در پایگاه اطلاعاتی این ۱۰ مورد اشتباه سبب بازیابی نتایج غیرمرتبط شد و ۸ مورد دیگر آن بازیابی شدند. در مؤلفه مربوط به عنوان مقاله ۷ مورد اشتباه یافت شد. ۵ مورد ترجمه ناقص و ۲ مورد ترجمه اشتباه بود. از اینها ۵ مورد قابل بازیابی و ۲ مورد غیرقابل بازیابی بود. در مؤلفه مربوط به عنوان نشریه ۷۷ مورد اشکال یافت شد. بیشترین اشکال‌ها مربوط به اختصارنویسی با ۲۷ مورد و کمترین آن با ۲ مورد به "یک‌دست ترجمه نشده" مربوط بود. پس از به دست آمدن اشکال‌ها قابلیت بازیابی آنها در پایگاه‌های ایرانی بررسی شد که بیشترین تعداد ۴۶ مورد "غیرقابل بازیابی" و کمترین تعداد با یک مورد در بازیابی، "نتایج غیرمرتبط" ارائه می‌شد.

جدول ۴. اشکال‌های استخراج‌شده در فصلنامه‌های دانشگاه آزاد اسلامی

مورد	اشکال‌ها	مؤلفه‌های نوع اشکال‌ها	فراوانی	نتیجه جستجو	فراوانی
نام و نام خانوادگی	۱۷	چند شکل بودن حرف فارسی و یک شکل نوشتن آنها در لاتین	۶	قابل بازیابی	۱
				غیرقابل بازیابی	۹
		دو حرف‌نویسی لاتین برای نشان دادن یک حرف فارسی	۷	بازیابی نتایج غیرمرتبط	۶
سال	۵	اشتباه نوشتن	۴	بازیابی تصفیه‌نشده	۱
				قابل بازیابی	۲
		اشتباه تبدیل کردن سال شمسی به میلادی	۳	غیرقابل بازیابی	-
				بازیابی نتایج غیرمرتبط	۳
عنوان مقاله	۱۸	قسمتی یا همه عنوان آوانویسی شده است	۷	قابل بازیابی	۱۱
				غیرقابل بازیابی	۶
		اشتباه املائی و گرامری	۹	بازیابی نتایج غیرمرتبط	۱
				بازیابی تصفیه‌نشده	-
		ترجمه ناقص	۲	-	-

مورد	فراوانی اشکالها	مؤلفه‌های نوع اشکالها	فراوانی	نتیجه جستجو	فراوانی
عنوان نتایج	۴۲	استفاده از کلمات مترادف کلمات عنوان	۱	قابل بازیابی	۱۴
		اشتباه ترجمه شده است	۱۶		
		آوانویسی شده است	۹	غیرقابل بازیابی	۱۱
		ترجمه ناقص	۱		
		محدود یا گسترده بودن معانی بعضی کلمات	۱۰	بازیابی نتایج غیرمرتبط	۶
		یک‌دست ترجمه نشده	۳	بازیابی تصفیه نشده	۱۱
اختصارنویسی	۲				
مجموع	۱۸۴	جمع کل	۸۲	-	-

مطابق جدول ۴ در بررسی مؤلفه اصلی نام‌خانوادگی در نشریه‌های علمی پژوهشی دانشگاه آزاد اسلامی ۷ مورد مربوط به "دو حرف نویسی لاتین برای نشان دادن یک حرف فارسی" با بیشترین و "چند شکل بودن حرف فارسی و یک شکل نوشتن آنها در لاتین" در مرتبه بعدی با ۶ مورد و "اشتباه نوشتن" با ۴ مورد کمترین تعداد مشکل‌ها بود. از این تعداد، ۹ مورد در پایگاه‌های ایرانی نشریات "غیرقابل بازیابی" و یک مورد شامل "قابل بازیابی" و "بازیابی تصفیه نشده" بود. در مؤلفه اصلی "سال"، ۳ مورد اشتباه در تبدیل کردن سال شمسی به میلادی و ۲ مورد هم نوشتن سال شمسی رخ داده است. نتایج جستجو در پایگاه‌های اطلاعاتی ایرانی شامل ۳ مورد "نتایج غیرمرتبط" و ۲ مورد "قابل بازیابی" بودند. در مؤلفه اصلی "عنوان مقاله"، در کل ۱۸ مورد اشتباه یافت شد که بیشترین مربوط به "ترجمه نادرست" با ۹ مورد و کمترین اشتباه به "ترجمه ناقص" با ۲ مورد اختصاص داشت. این اشتباهات سبب شده بود که در پایگاه‌های اطلاعاتی ۱۱ مورد "قابل بازیابی"، ۶ مورد "غیرقابل بازیابی"، و یک مورد "بازیابی نتایج غیرمرتبط" حاصل شود. در مؤلفه اصلی عنوان نشریه ۴۲ مورد اشکال یافت شد که بیشترین آن مربوط به "ترجمه اشتباه" با ۱۶ مورد و کمترین آن مربوط به استفاده از "واژگان مترادف واژگان عنوان" با یک مورد بود. در پایگاه‌های اطلاعاتی از ۴۲ مورد اشکال، ۱۴ مورد "قابل بازیابی" و ۶ مورد نیز "نتایج غیرمرتبط" ارائه می‌داد.

جدول ۵. اشکال‌های استخراج‌شده در فصلنامه‌های وزارت بهداشت و تأثیر آن بر نتایج بازیابی

مورد	فراوانی	مؤلفه‌های انواع اشکال‌ها	فراوانی	نتیجه جستجو	فراوانی
نام و نام خانوادگی	۱۴	چند شکل بودن حرف فارسی و یک شکل نوشتن آنها در لاتین	۲	قابل بازیابی	-
			۴	غیر قابل بازیابی	۹
		دو حرف‌نویسی لاتین برای نشان دادن یک حرف فارسی	۴	بازیابی نتایج غیرمرتبط	۳
		اشتباه نگارشی	۸	بازیابی تصفیه‌نشده	۳
سال	۷	اشتباه تبدیل کردن سال شمسی به میلادی	۷	قابل بازیابی	-
			-	غیرقابل بازیابی	-
		نوشتن سال شمسی	-	بازیابی نتایج غیرمرتبط	۷
			-	بازیابی تصفیه‌نشده	-
عنوان مقاله	۱۸	قسمتی از آن یا همه آن آوانویسی شده	۴	قابل بازیابی	۱۴
			۴	غیرقابل بازیابی	۴
		اشتباه ترجمه شده از لحاظ املائی و گرامری	۴	بازیابی نتایج غیرمرتبط	-
			۱۰	بازیابی تصفیه‌نشده	-
عنوان نشریه	۵۱	استفاده از کلمه مترادف کلمه عنوان	۱	قابل بازیابی	۳۱
			۱۷	اشتباه ترجمه شده	-
		آوانویسی شده	۷	غیرقابل بازیابی	۱۵
			۳	ترجمه ناقص	-
		محدود یا گسترده بودن معانی بعضی کلمات	۴	بازیابی نتایج غیرمرتبط	۲
			۱۵	بازیابی تصفیه‌نشده	۳
		یک دست ترجمه نشده	۱۵	بازیابی تصفیه‌نشده	۳
			۴	اختصار نویسی	-
مجموع	۱۴۰	جمع کل	۹۰	-	-

در بررسی مؤلفه اصلی "نام خانوادگی" در نشریه‌های علمی پژوهشی وزارت بهداشت (جدول ۵)، ۱۴ مورد اشکال یافت شد که بیشترین تعداد آن مربوط به "اشتباه نگارشی" با ۸ مورد، "دو حرف‌نویسی لاتین برای نشان دادن یک حرف فارسی" با ۴ مورد اشتباه در مرتبه بعدی و در آخر نیز اشکال "چند شکل بودن حرف فارسی و یک شکل نوشتن آنها در لاتین" با ۲ مورد اشتباه یافت شد. از این تعداد،

پس از جستجو در پایگاه اطلاعاتی، ۹ مورد "غیرقابل بازیابی"، ۳ مورد "بازیابی نتایج غیرمرتبط" و ۳ مورد "بازیابی تصفیه نشده" ارائه شد. در بررسی مؤلفه اصلی "سال"، ۷ مورد اشتباه یافت شد که مربوط به "اشتباه تبدیل کردن سال شمسی به میلادی" بود. پس از بررسی این ۷ مورد در شبکه جستجو، بازیابی نتایج غیر مرتبط را به دنبال داشت. در مؤلفه اصلی "عنوان مقاله" با ۱۸ مورد اشکال، بیشترین تعداد آن مربوط به زیر مؤلفه "ترجمه ناقص" با ۱۰ مورد و دو زیر مؤلفه "اشتباه ترجمه شده از لحاظ املائی و گرامری" و "قسمتی از آن یا همه آن آوانویسی شده"، هر کدام با ۴ مورد از اشکال‌های این قسمت بودند. پس از بررسی شبکه جستجو با این اشکال، ۱۴ مورد قابل بازیابی و ۴ مورد غیرقابل بازیابی بود. در بررسی آخرین مؤلفه اصلی در نشریه‌های وزارت بهداشت "عنوان نشریه" با ۵۱ مورد اشکال است که بیشترین تعداد آن با ۱۷ مورد مربوط به زیر مؤلفه "اشتباه ترجمه شده" و کمترین آن مربوط به "استفاده از کلمه مترادف کلمه عنوان نشریه" با یک مورد اشتباه است. پس از بررسی این اشکال‌ها در شبکه جستجو ۳۱ مورد قابل بازیابی با بیشترین تعداد و ۲ مورد بازیابی نتایج غیرمرتبط با کمترین تعداد را به خود اختصاص داد.

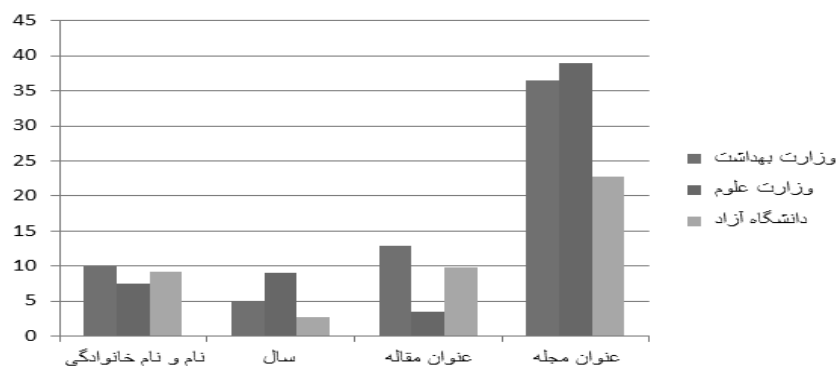
جدول ۶. مقایسه سه سازمان از نظر مشکلات حاصل از انگلیسی‌نویسی منابع فارسی مقالات

مؤلفه	مؤلفه‌های اشکال‌ها	فراوانی وزارت بهداشت	فراوانی وزارت علوم	فراوانی دانشگاه آزاد	فراوانی کل
نام و نام خانوادگی	چند شکل بودن حرف فارسی و یک شکل نوشتن آنها در لاتین	۲	۲	۶	
	دو حرف‌نویسی لاتین برای نشان دادن یک حرف فارسی	۴	۷	۷	
	اشتباه نوشتن	۸	۶	۴	
	درصد جمع کل	۱۰٪	۷۷٪	۲۳٪	۹٪
سال	اشتباه تبدیل کردن سال شمسی به میلادی	۷	۸	۳	
	نوشتن سال شمسی	-	۱۰	۲	
	درصد جمع کل	۵٪	۹۰٪	۷۱٪	۲٪
عنوان مقاله	قسمتی از آن یا همه آن آوانویسی شده	۴	-	۷	
	اشتباه ترجمه شده از لحاظ املائی و گرامری	۴	۲	۹	
	ترجمه ناقص	۱۰	۵	۲	
	درصد جمع کل	۱۲٪	۵۳٪	۷۸٪	۹٪

ردیف	مؤلفه‌های اشکال‌ها	فراوانی وزارت بهداشت	فراوانی وزارت علوم	فراوانی دانشگاه آزاد	فراوانی کل
۱۷۰	استفاده از کلمه مترادف کلمه عنوان	۱	۳	۱	
	اشتباه ترجمه شده	۱۷	۹	۱۶	
	آوانویسی شده	۷	۱۵	۹	
	ترجمه ناقص	۳	۶	۱	
	محدود یا گسترده بودن معانی بعضی کلمات	۴	۱۵	۱۰	
	یک دست ترجمه نشده	۱۵	۲	۳	
	اختصارنویسی	۴	۲۷	۲	
	درصد جمع کل	درصد ۳۶/۴۲	درصد ۳۸/۸۸	درصد ۲۲/۸۲	

مطابق جدول ۶ در مؤلفه اول اشکال‌ها یعنی نام و نام خانوادگی بیشترین اشکال مربوط به وزارت بهداشت (۱۰ درصد)، بعد از آن مربوط به دانشگاه آزاد اسلامی (۹/۲۳ درصد)، و سپس وزارت علوم (۷/۵۷ درصد) است. در مؤلفه سال، بیشترین اشکال مربوط به وزارت علوم با ۹/۰۹ درصد و به ترتیب وزارت بهداشت با ۵ درصد و دانشگاه آزاد اسلامی ۲/۷۱ درصد در مراتب کمتر اشکال قرار دارند. در مؤلفه عنوان مقاله، بیشترین اشکال وزارت بهداشت ۱۲/۸۵ درصد، سپس دانشگاه آزاد ۹/۷۸ درصد، و در آخر وزارت علوم با ۳/۵۳ درصد است. در آخرین مؤلفه یعنی عنوان نشریه، بیشترین اشکال با ۳۸/۸۸ درصد مربوط به وزارت علوم بعد با ۳۶/۴۲ درصد مربوط به وزارت بهداشت، و در آخر دانشگاه آزاد با ۲۲/۸۲ درصد قرار دارد. در مجموع، سه سازمان بیشترین اشکال مربوط به عنوان نشریه، سپس نام و نام خانوادگی، و در درجه بعدی عنوان مقاله و در آخر سال قرار داشته است (نمودار ۱).

نمودار ۱. مقایسه اشکال‌های استخراج‌شده سه سازمان

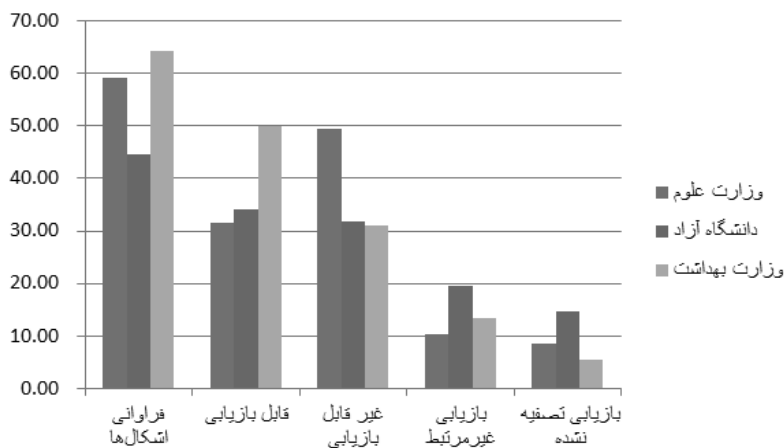

جدول ۷. مقایسه سه سازمان از نظر اشکال‌های استخراج‌شده و تأثیر بر نتایج جستجو

سازمان‌ها	کل منبع	فراوانی اشکالات		قابل بازیابی		غیرقابل بازیابی		بازیابی غیرمرتبط		بازیابی تصفیه‌نشده	
		درصد	فراوانی	درصد	فراوانی	درصد	فراوانی	درصد	فراوانی	درصد	فراوانی
وزارت علوم	۱۹۸	۵۹/۰۹	۱۱۷	۳۱/۶۲	۳۷	۴۹/۵۷	۵۸	۱۰/۲۵	۱۲	۸/۵۴	۱۰
دانشگاه آزاد	۱۸۴	۴۴/۵۶	۸۲	۳۴/۱۴	۲۸	۳۱/۷۰	۲۶	۱۹/۵۱	۱۶	۱۴/۶۳	۱۲
وزارت بهداشت	۱۴۰	۶۴/۲۸	۹۰	۴۵	۴۵	۳۱/۱۱	۲۸	۱۳/۳۳	۱۲	۵/۵۵	۵

با توجه به جدول ۷ بیشترین اشکال‌ها مربوط به مجلات وزارت بهداشت با ۶۴/۲۸ درصد است که از این مقدار، ۵۰ درصد آن قابلیت بازیابی، ۳۱/۱۱ درصد آن غیرقابل بازیابی، ۱۳/۳۳ درصد بازیابی‌های غیرمرتبط و ۵/۵۵ درصد هم بازیابی تصفیه نشده داشته است. بعد از وزارت بهداشت بیشترین اشکال‌ها مربوط به وزارت علوم و تحقیقات و فناوری با ۵۹/۰۹ بوده که از این مقدار درصد اشکال‌ها، ۴۹/۵۷ درصد غیرقابل بازیابی، ۳۱/۶۲ درصد قابل بازیابی، ۱۰/۲۵ درصد بازیابی غیرمرتبط و ۸/۵۴ بازیابی تصفیه نشده بوده است. در آخر نیز دانشگاه آزاد اسلامی با ۴۴/۵۶ درصد اشکال بوده است. نتایج جستجو مربوط به فصلنامه‌های این دانشگاه به ترتیب مربوط به بازیابی با ۳۴/۱۴ درصد، غیرقابل بازیابی با ۳۱/۷ درصد، بازیابی غیرمرتبط با ۱۹/۵۱ درصد و در آخر بازیابی تصفیه نشده با ۱۴/۶۳ درصد بوده است. نمودار ۲، فراوانی میزان اشتباه‌های مشاهده شده و تأثیری که بر بازیابی در پایگاه‌های اطلاعاتی مورد بررسی ایجاد کرده نشان داده شده است.

نمودار ۲. مقایسه قابلیت بازیابی سه سازمان

برخی نشریات ایرانی روند انگلیسی‌نویسی منابع فارسی را در پیش گرفته‌اند که تعداد آنها نیز در حال افزایش است. بعضی از پژوهشگران در این روند به‌طور غیرتخصصی عمل می‌کنند که سبب عدم یکدستی منابع مقالات می‌شود و طبعاً اطلاعات نادرست تأثیری سوء بر جستجو و بازیابی و ضریب تأثیر مقالات یا نشریات می‌گذارد. در انگلیسی‌نویسی منابع مقاله‌ها، چهار بخش نام و نام خانوادگی، سال، عنوان مقاله و عنوان مجله مورد توجه است که اشکال‌های مربوط به هر کدام و تأثیری که بر روند جستجو و بازیابی می‌گذارد در جدول ۶ ارائه شده است.

جدول ۸. نتیجه کلی مبحث

ردیف	موارد منبع	اشکالات به‌دست‌آمده از منابع و مآخذ فینگیلیش	مشکلات ایجادشده در روند جستجو	تأثیر بر بازیابی
۱	نام خانوادگی	<ul style="list-style-type: none"> - چند شکل بودن حروف فارسی و یک شکل نوشته شدن آنها در لاتین - دو حرف نوشتن لاتین برای نشان دادن یک حرف فارسی - اشتباه نوشتن یا غلط املایی 	<ul style="list-style-type: none"> - جستجو به چند شکل متفاوت یک کلمه 	<ul style="list-style-type: none"> - افزایش زمان بازیابی - نیافتن منبع
۲	سال نشر	<ul style="list-style-type: none"> - اشتباه تبدیل کردن سال شمسی به میلادی - تبدیل نکردن سال شمسی به میلادی 	<ul style="list-style-type: none"> - کنترل سال قبل و بعد سال مورد نظر - بررسی همه سال‌های نشر 	<ul style="list-style-type: none"> - افزایش زمان بازیابی
۳	عنوان مقاله	<ul style="list-style-type: none"> - ترجمه ناقص - اشتباه ترجمه شده از لحاظ املائی و گرامری - قسمتی از آن یا همه آن آوانویسی شده 	<ul style="list-style-type: none"> - جستجو با معانی متفاوت فارسی - تکرار جستجو - محدود کردن جستجو 	<ul style="list-style-type: none"> - افزایش زمان بازیابی - نیافتن منبع
۴	عنوان نشریه	<ul style="list-style-type: none"> - اختصار نویسی - یک دست ترجمه‌نشده - محدود یا گسترده بودن معانی بعضی کلمات - ترجمه ناقص - آوانویسی شده - استفاده از کلمه مترادف کلمه عنوان - اشتباه ترجمه شده 	<ul style="list-style-type: none"> - جستجو با چندین کلمه مشابه - بررسی عنوان قدیم و جدید نشریه - تکرار جستجو - بررسی‌های مکرر 	<ul style="list-style-type: none"> - افزایش زمان بازیابی - نیافتن منبع

در نام و نام خانوادگی، اشکال‌هایی که جز زیر مؤلفه "چند شکل بودن حروف فارسی و یک شکل نوشته شدن آنها در لاتین" محسوب می‌شوند. پژوهشگر برای بازیابی آن باید به چند شکل متفاوت یک کلمه را جستجو کند تا بتواند آن را بیابد. این عمل زمان‌بر بوده و نیاز به جستجوی چندباره پژوهشگر و ریزش کاذب را به دنبال دارد. در زیر مؤلفه "دو حرف نویسی لاتین برای نشان دادن یک حرف فارسی" نتایج غیرقابل بازیابی یا غیرمرتبط خواهد بود. در برخی موارد نیز پژوهشگر می‌تواند نام خانوادگی مورد نظر را حدس بزند و منبع مورد نظر را بیابد. در مثال "گاسمی" نویسنده فقط با حدس و گمان می‌تواند "قاسمی" را مجدداً جستجو کند و جستجوی دوباره یا چندباره را در پی داشته باشد. در زیر مؤلفه غلط‌نویسی نام و نام خانوادگی نتایجی غیرقابل بازیابی یا غیرمرتبط خواهد بود. در این مورد نیز پژوهشگر مجبور است جستجوی چند باره‌ای انجام دهد و به اصل منبع نیز نخواهد رسید. در مؤلفه اصلی سال نشر، اگر مربوط به فصل زمستان باشد پژوهشگر باید سال قبل و بعد را بررسی کند تا به نتیجه مورد نظر دست یابد، اما در صورت اشتباه بودن سال نشر منبع مورد نظر را نمی‌یابد و نتایج غیرمرتبط بازیابی می‌شود. در صورتی که نویسنده خواستار بازیابی حتمی منبع باشد مجبور است که تمام شماره‌های نشریه را در هر سال بررسی کند تا منبع مورد نظر را بیابد که نهایتاً زمان بازیابی را به دنبال دارد. در مؤلفه اصلی عنوان مقاله، اشکال‌های املائی و دستوری از مهم‌ترین زیر مؤلفه است. در مواردی که اشکال‌های اساسی در ترجمه وجود دارد مجبور به استفاده از کلیدواژه‌های با تعداد کلمات کم در حد یک تا دو کلمه هستیم. در نتیجه نتایج زیادی بازیابی می‌شود و جامعیت افزایش می‌یابد و نیاز به محدود کردن دامنه جستجو و بررسی منابع بازیابی شده دارد. همچنین در این زیر مؤلفه نمی‌توان به درستی مفهوم اصلی انگلیسی نویسی شده را یافت. بنابراین، آن کلمات باید با معانی متفاوت فارسی آن جستجو شوند. با این روند، زمان زیادی صرف بازیابی منبع می‌شود و یا بعضاً منبع بازیابی نمی‌شود. در زیر مؤلفه "ترجمه ناقص"، هنگامی که عنوان مقاله به علت ترجمه ناقص اصل مفهوم یا موضوع را نرساند نیازمند تکرار جستجو و بررسی چندباره هستیم. اما هنگامی که جامعه آماری یا سال، در آخر عنوان مقاله، انگلیسی نویسی نشده باشد، در موارد اندکی نتایج بازیابی نیازمند بررسی مجدد است و افزایش زمان بازیابی را به دنبال دارد.

در مؤلفه اصلی عنوان نشریه، چند زیر مؤلفه دارای نکات و مشکلات اساسی در بازیابی هستند. یکی از این زیر مؤلفه‌ها، ترجمه اشتباه است که سبب می‌شود این گونه نشریات در اغلب موارد بازیابی نشوند و پژوهشگر ناگزیر است کلمات کلی‌تری انتخاب و مجدد جستجو کند تا با تصفیه نتایج بازیابی شده به نتیجه دلخواه خود

برسد. به این ترتیب، زمان زیادی در جستجو صرف می‌شود و ممکن است به اصل منبع خود نرسد. در زیر مؤلفه "ترجمه ناقص"، در مواردی که عنوان ناقص نشریه کلیدی از موضوع را دربرگیرد نیاز به بررسی مجدد نتایج بازیابی شده دارد و بدین ترتیب زمانی بیش از حد معمول صرف بازیابی منبع مورد نظر می‌شود.

در زیر مؤلفه "گسترده بودن معانی"، در اکثر موارد منبع بازیابی نمی‌شود اما در موارد دیگر از جمله نشریه تحقیقات اقتصادی، ابتدا کلمات اصلی مثل اقتصاد مورد جستجو قرار می‌گیرد سپس در صورت مشاهده چندین نتیجه مشابه، نتایج به دست آمده بررسی مجدد و گاه محدود کردن نتایج است؛ به همین دلیل، این مقوله جز نتایج تصفیه‌نشده در نظر گرفته شده است. به این ترتیب زمان بیشتری صرف بازیابی منبع مورد نظر می‌شود. زیر مؤلفه مهم بعدی "اختصارنویسی" است که جز اصلی‌ترین زیرمؤلفه‌ها در عدم بازیابی منابع بودند. در پایگاه اطلاعاتی SID قابلیت جستجو اختصارنویسی لاتین گنجانده نشده و پایگاه اطلاعاتی magiran نیز در حد اختصار موضوع کلی مثل پزشکی (med.) را می‌تواند بازیابی کند.

بنابراین، انگلیسی‌نویسی منابع فارسی سبب جستجوی چندباره و حتی نیافتن منبع توسط پژوهشگر می‌شود. از سوی دیگر، انگلیسی‌نویسی منابع فارسی به صورت تخصصی و به شکل صحیح آن انجام شود و بدون اشکال باشد، ولی با توجه به اینکه لغات انگلیسی دارای چندین معنی متفاوت و حروف آن صداهای متفاوتی دارد سبب مشکلات زیادی چون افزایش هزینه و زمان جستجو، کاهش دقت و افزایش جامعیت در دسترسی به منابع می‌شود. بنابراین، فینگلیش کردن منابع از پایه و اساس کاری نادرست است و سبب ایجاد بی‌نظمی فراوان در پایگاه‌های اطلاعاتی و استنادی، سرگردانی پژوهشگران، و افزایش پژوهش‌های تکراری می‌شود.

مآخذ

آقاجانلو، امیر (۱۳۸۷). تحلیل استنادی: کارکردها، ظرفیت‌ها، تعریف‌ها. پژوهش و حوزه، ۳۶ (۴)، ۷۲-۹۴.

جانقربانی، محسن (۱۳۸۴). عامل اثر گذار (Impact Factor): عامل اثر گذار چیست؟ پژوهش در پزشکی، ۲ (۲)، ۱۱۷-۱۲۱.

حری، عباس (۱۳۸۹). جایی در جریان علم جهانی. کتاب ماه کلیات، ۱۵۴ (۱۰)، ۲۰-۲۱.
خسروی، عبدالرسول؛ فتاحی، رحمت‌الله (۱۳۸۹). تحلیل ساختار و الگوریتم ذخیره و بازیابی اطلاعات در پایگاه‌های استنادی وبی. پژوهشنامه علوم و فناوری اطلاعات، ۲۶ (۲)، ۱۹۹-۱۲۲.
ریزان، مهناز (۱۳۸۸). مروری بر تحلیل استنادی و گزارش استنادی مجله‌ها و کاربرد آن در انتخاب

نشریات لاتین. تحقیقات اطلاع‌رسانی و کتابخانه‌های عمومی (پیام کتابخانه سابق)، ۵۱ (۳)، ۱۳۱-۱۴۷.
صابری، محمدکریم؛ محمداسماعیل، صدیقه؛ و شاه‌شجاعی، علی (۱۳۸۷). استناد به منابع
اینترنتی در مقالات علمی: چالش‌ها و راه‌کارها. اطلاع‌یابی و اطلاع‌رسانی، ۲ (۹)، ۶۲-۷۰.
فلیک، اووه (۱۳۹۲). درآمدی بر تحقیق کیفی (هادی جلیلی، مترجم). تهران: نشر نی (نشر
اثر اصلی ۱۹۵۶).

مهراد، جعفر؛ مقصودی‌دریه، رویا (۱۳۸۵). گزارش‌های استنادی نشریات فارسی. مطالعات
تربیتی و روانشناسی، ۷ (۱۳)، ۱۰۱-۱۲۰.

نوروزی، علیرضا (۱۳۹۳). انگلیسی‌نویسی مآخذ پارسی زبان در آثار علمی. شیراز: نامه‌ی پارسی.

Galinskaya, I., Gusev, V., Mescheryakova, & Shmatova, M. (2014).
Measuring the impact of spelling errors on the quality of machine translation.
Proceedings of the Ninth International Conference on Language Resources
and Evaluation (LREC'14), May 26-31, (pp. 2683-2689). Iceland: European
Language Resources Association (ELRA)

Jasco, P. (2004). Citation searching. *Online Information Review*, 28 (6),
454-460.

Mikki, S. (2009). Google scholar compared to web of science : a literature
review. *Nordic journal of information literacy in higher education*, 1 (1), 41-51.

Siegel, M. (2013). Authoring support for controlled language and machine
translation. *TC3*, 3 (1), 49-60.

Taskin, Z., & Al, U. (2013). Institutional name confusion on citation
indexes: the example of the names of Turkish hospitals. *Procedia-Social and
Behavioral Sciences*, 73, 544-550. Retrieved August 2, 2016, from [https://
www.sciencedirect.com/science/article/pii/S1877042813003820](https://www.sciencedirect.com/science/article/pii/S1877042813003820)

Testa, J. (2008). The thomson scientific journal selection process.
Contributions to Science, 4 (1), 69-73. Doi: 10.2436/20.7010.01.37

استناد به این مقاله:

ابادری، زهرا؛ عسکری سرکله، مهدیه؛ و شهبازی، شهرام (۱۳۹۶). آسیب‌شناسی انگلیسی‌نویسی
منابع مقاله‌های فارسی و شناسایی مشکلات ایجاد شده از آن در شبکه جستجوی پایگاه‌های
اطلاعاتی ایرانی. *مطالعات ملی کتابداری و سازماندهی اطلاعات*، ۲۱ (۴)، ۳۱-۵۴.